

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ ЯК ФАКТОР ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ

Н. В. Нетребська, к.е.н.
Київський національний університет технологій та дизайну

Економіка України переживає об'єктивно важкий і суперечливий процес формування нових соціально-економічних відносин. Поряд з певними позитивними результатами в проведенні економічних перетворень, чітко виявляються і серйозні негативні тенденції в динаміці суспільства та економіки, що ведуть до виникнення реальних загроз економічній безпеці країни, перш за все, в реальному та фінансово-банківському секторах економіки, в соціальній сфері.

Зазначене обумовлює необхідність пошуку додаткових джерел економічного зростання та економічної безпеки країни. З огляду на це слід зазначити, що людина в сукупності своїх психологічних якостей як суб'єкт економічної діяльності є невід'ємним чинником економічної небезпеки і безпеки соціально-економічних систем (СЕС), тобто рівень людського капіталу є одним із найважливіших індикативних складових економічної безпеки і сталого розвитку. Це вимагає забезпечення людського розвитку, однак, з огляду на обмеженість фінансових ресурсів, в процесі обґрунтування рішень щодо доцільності інвестування в розвиток людського капіталу потребується інформація про напрями інвестування, економічну та соціальну ефективність інвестицій.

Розвиток людського капіталу – це процес створення і розвитку продуктивних здібностей людини шляхом інвестування у конкретні процеси її життєдіяльності [1, с. 102]. Г. Беккер визначає специфіку людського капіталу необхідністю здійснення інвестицій, зазначаючи, що цей процес передбачає не лише вкладання коштів, а й активну діяльність самої людини, навчального закладу, підприємства, держави. При цьому людина виступає одночасно об'єктом, суб'єктом і результатом даного процесу. Інвестиції у людський капітал СЕС, класифікацію яких наведено на рис. 1, повинні спрямовуватися на

активізацію трудової віддачі, підвищення продуктивності праці і особистої конкурентоспроможності, забезпечення кадрової та інформаційної безпеки [1, с.103-104; 2, с. 31]. В цілому, інвестування розвитку людського капіталу є необхідною умовою досягнення довгострокових цілей СЕС та забезпечення її економічної безпеки. При цьому, джерелами інвестицій у людський капітал можуть бути вкладення, що здійснюються міжнародними, державними, недержавними та регіональними фондами й організаціями, освітніми закладами, підприємствами, сім'ями та окремими громадянами.

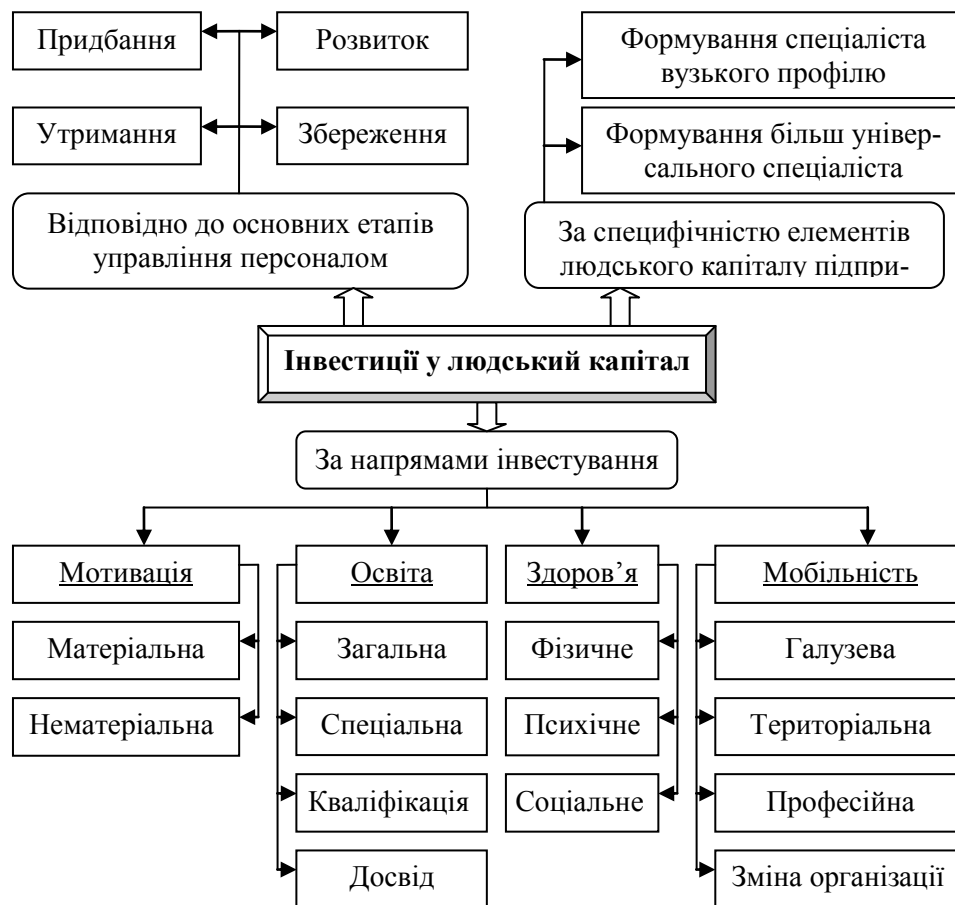

Рис. 1. Класифікація інвестицій у людський капітал (побудовано автором)

Дослідження свідчать про те, що інвестиції у людський капітал мають багато спільного із інвестиціями в інші види капіталу підприємства, однак, при їх здійсненні необхідно враховувати і те, що об'єктом інвестування є людина. Зазначене обумовлює необхідність використання при оцінюванні доцільності та ефективності інвестицій у людський капітал як економічних, так і соціальних критеріїв.

Оцінювання економічної ефективності інвестицій у людський капітал ґрунтується на принципах раціональної економічної поведінки. Це означає, що рішення щодо вкладення обмежених ресурсів приймається за умови перевищення одержаних вигід над здійсненими витратами. Витрати на людський капітал на всіх рівнях звичайно враховують і той прибуток, який міг би бути одержаний при альтернативному використанні коштів.

Для обґрунтування доцільності інвестування, а також з метою оцінки економічної ефективності інвестицій у людський капітал підприємства найчастіше в економічній літературі пропонується використовувати аналіз „витрати-вигоди”, зокрема такі методи як метод чистої теперішньої вартості та внутрішньої норми рентабельності інвестицій [1, с. 101-119; 2, с. 39-45].

На думку автора, крім економічної ефективності інвестицій у людський капітал підприємства, важливим критерієм їх доцільності є соціальна результативність, проявами якої є особистісний розвиток кожного працівника, атмосфера в колективі, корпоративна культура, підвищення добробуту працівників і власників підприємства, позитивний вплив на розвиток суспільства.

Отже, підвищення уваги до проблем формування, розвитку і використання людського капіталу СЕС, а також визначення основних напрямів та критеріїв інвестування в розвиток людського капіталу зумовлюються тим, що саме людський капітал виступає основним чинником забезпечення економічної безпеки СЕС.

Список використаної літератури:

1. Фитц-енц, Як. Рентабельность инвестиций в персонал: измерение экономической ценности персонала / Як Фитц-енц; [пер. с англ.: Меньшикова М.С., Леонова Ю.П.]; под общ. ред. В.И. Ярных. – М.: Вершина, 2006. – 320 с.
2. Економічна теорія. Політекономія / [за ред. В.Д. Базилевича]. – К.: Знання-Прес, 2003. – 581 с.